

ขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษา (Terms of Reference : ToR)
โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง สิทธิชุมชนในการจัดสรรทรัพยากรน้ำโดยใช้แนวทางสันติวิธี :
กรณีศึกษาพื้นที่ต้นน้ำของประเทศไทย
ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓
ตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓
ภายใต้แผนงานพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ กลยุทธ์ที่ ๒.๑

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของการศึกษาวิจัย

“สิทธิในการเข้าถึงและใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค” หรือ “สิทธิในน้ำ” (right to water) เป็นหนึ่งในประเด็นสิทธิสำคัญ ซึ่งบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนหลาย ๆ ฉบับรวมถึงกติการะหว่างประเทศด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) ทั้งนี้ ประชาคมโลกและองค์การสหประชาชาติ (the United Nations : UN) ได้เริ่มต้นนำเสนอ ขับเคลื่อน และให้ความสำคัญกับประเด็นการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ (ค.ศ.๑๙๗๗) ในการประชุมสหประชาชาติด้านน้ำ ณ มาร์ เดล พลาตา (United Nations Water Conference in Mar del Plata) สาธารณรัฐอาร์เจนตินา โดยนิยาม หรือขอบเขตของ “สิทธิในน้ำ” (right to water) ตามที่กำหนดหรืออธิบายไว้ในสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นการใช้น้ำตามครัวเรือนและเป็นไปเพื่อการอุปโภค-บริโภคเท่านั้น มิได้กล่าวถึงการเข้าถึงสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจนมากนัก

ในขณะที่ประเทศไทย ได้ริเริ่มนำเสนอบทบัญญัติเกี่ยวกับ “สิทธิชุมชน” ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งครอบคลุม การบริหารจัดการฐานทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงทรัพยากรน้ำ โดยเน้นการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐที่ควรต้องเคารพ (respect) คุ้มครอง (protect) และส่งเสริม/สร้าง (fulfill) การมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ โดยปรับปรุงรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม มีความแตกต่างหลากหลาย และสอดคล้องกับภูมิวิเศษ เทคโนโลยี ความรู้ และภูมิปัญญาของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น

ทั้งนี้ เมื่อสำรวจลักษณะหรือรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า การดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับการจัดสรรหรือบริหารทรัพยากรน้ำในกลุ่มพื้นที่ยังมีปัญหาข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ในพื้นที่ทำนน้ำซึ่งเป็นชุมชนเมือง หรือชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นหรือการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ กับในพื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็นชุมชนเกษตรกรรมตั้งอยู่บนพื้นที่สูงหรือในพื้นที่แหล่งกำเนิดทรัพยากรน้ำ จนทำให้เกิดผลกระทบ ความขัดแย้งหรือการแย่งชิงทรัพยากร อันนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อาทิ การบังคับอพยพ/รื้อถอนทำลายที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และผลอาสิน การแย่งชิงที่ดิน-ที่ทำกิน และอื่น ๆ ซึ่งมีการขยายพื้นที่และการเพิ่มขึ้นของคู่กรณีที่แตกต่างกันไปในสถานการณ์ต่าง ๆ อาทิ การเกิดมหาอุทกภัย ปี ๒๕๕๔ มีผู้ได้รับผลกระทบมากกว่า ๑๒.๘ ล้านคน ความขัดแย้งและความรุนแรงจากการเปิดและปิดประตูระบายน้ำ การแย่งชิงน้ำเนื่องจากภัยแล้ง รวมถึงการประสาน/บริหาร และจัดการร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ยังเป็นการดำเนินการแยกส่วน (fragmented) ขาดการบูรณาการ หรือการบริหารจัดการร่วมกัน (co-management) อย่างเป็นระบบที่แท้จริง

สถานการณ์ดังกล่าว มีความรุนแรง และขยายผลความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นทางสังคม (Social Trust) จากปัญหาการจัดสรรและบริหารจัดการน้ำดังกล่าว ในขณะที่มีการกล่าวอ้างสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาโดยตลอด โดยชุมชน/กลุ่มบุคคลในหลายพื้นที่ ได้นำเสนอรูปแบบการปฏิบัติที่ดี (good practices) ซึ่งสอดคล้องกับภูมิวิเวศน์ เทคโนโลยี ความรู้ และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับสิทธิในน้ำ ในฐานะที่เป็นสิทธิชุมชนหรือสิทธิกลุ่ม (collective rights) ที่พึงมี การมีการบริหารจัดการร่วมอย่างชัดเจนผ่านการกำหนดกติกาและกฎเกณฑ์การใช้ร่วมกัน ขณะเดียวกันภาครัฐมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุน/จัดทำกระบวนการให้สามารถดำเนินการตามหลักการดังกล่าวเพื่อการเข้าถึงสิทธิในน้ำและการบริหารจัดการน้ำในแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี และพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาน้ำแม่ยม จังหวัดแพร่ มีการรวมตัวกันเพื่อจัดการน้ำในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม ซึ่งได้รับรางวัลกลไกนวัตกรรมด้านการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Fostering Participation In Policy Making Decisions Through Innovative Mechanisms) จากองค์การสหประชาชาติ

ดังนั้น การนำกระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะ (public deliberation) มาใช้ในการหาทางออกในปัญหาที่ซับซ้อน และมีผลกระทบต่อทุกภาคส่วน โดยส่งเสริมการปรับใช้แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (deliberative democracy) ในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้หลุดพ้นจากเหตุผลที่เป็นการเฉพาะตัว (bounded rationality) ซึ่ง จอห์น ไตรเซ็ค (John Dryzek) นักคิดและนักปฏิบัติการด้านนิเวศวิทยาได้อธิบายว่า การนำกระบวนการถกแถลงและการอภิปรายอย่างกว้างขวางมาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการรับฟัง และแลกเปลี่ยนอย่างมีเหตุผล และสามารถก้าวพ้นผลประโยชน์ส่วนตัวได้มากกว่ารูปแบบประชาธิปไตยอื่น ๆ รวมถึงประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม (Dryzek 1987 อ้างถึงใน โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, ๒๕๕๖ : ๕๘)

ในขณะที่ สติธร ธนานิธิโชติ และวิชุดา สาธิตพร (๒๕๕๗) ได้อธิบายรูปแบบสำคัญในการพัฒนานโยบายโดยกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใน ๔ ส่วน คือ เพื่อ (๑) การคัดเลือก ตัวแทนประชาชนเข้าสู่กระบวนการให้ครอบคลุมทั้งในเชิงพื้นที่และประเด็นปัญหา (๒) การจัดการกระบวนการปรึกษาหารือที่มีรูปแบบและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและหลากหลาย (๓) การดำเนินกระบวนการที่มีลักษณะเปิดกว้างและมีข้อมูลสนับสนุนอย่างรอบด้านและเพียงพอต่อการตัดสินใจ และ (๔) การนำผลที่ได้จากกระบวนการปรึกษาหารือไปใช้กำหนดแผนการพัฒนา หรือนโยบายสาธารณะอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ ได้นำเสนอตัวอย่าง ๓ รูปแบบ คือ กระบวนการลูกขุนพลเมือง (citizens jury) สภาพลเมือง (citizens assemblies) และการประชุมเมือง (town meeting)

โดยกระบวนการนโยบายแบบปรึกษาหารืออื่นนั้น มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ซึ่งในส่วนของนักวิชาการและนักพัฒนาประชาธิปไตยเห็นสอดคล้องกันว่า ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมและนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ (Goodin, 2012: 2) อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อถกเถียงถึงลักษณะและรูปแบบของกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือในนโยบายสาธารณะที่เป็นจริงและเหมาะสม บุคคลที่ควรเข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าว หัวข้อหรือประเด็นที่เหมาะสมกับการใช้เครื่องมือดังกล่าว โดยประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือมีความแตกต่างกับค่านิยมและวิถีปฏิบัติแบบอื่น ๆ ในการเมืองทั่วไป คือ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเน้นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความห่วงกังวล ไม่เฉพาะแต่ผลประโยชน์ของตนเท่านั้น แต่มุ่งให้ได้เรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่น และมองผลประโยชน์ของผู้อื่นเป็นส่วนหนึ่งการแสวงหาทางออก (Fishkin, 2009)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นประกอบกับความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทยเพื่อลดความขัดแย้งในสภาวะวิกฤต ก่อปรกับหน้าที่และอำนาจของ กสม. ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เกี่ยวกับการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและ คณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนในการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้าน สิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งในการให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงเห็น ควรให้ดำเนินโครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “สิทธิมนุษยชนในทรัพยากรน้ำโดยใช้แนวทางสันติวิธี : กรณีศึกษาพื้นที่ ต้นน้ำของประเทศไทย”

๑.๒ หน้าที่และอำนาจของ กสม. ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) กำหนดให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน ประกอบกับ มาตรา ๒๗ (๑) กำหนดให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับบุคคล หน่วยงานของรัฐ และ ภาคเอกชนในการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้านสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งใน การให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อีกทั้ง มาตรา ๔๘ (๓) กำหนดให้สำนักงาน กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของ กสม. รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดในด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนภารกิจและหน้าที่ของ กสม.

ทั้งนี้ในการปฏิบัติภารกิจข้างต้น ประกาศคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และขอบเขตหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗ (๑๑) และ (๑๒) กำหนดให้สำนักกิจการ กสม. มีหน้าที่และอำนาจ ในการบริหารจัดการงานวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน และรวบรวมข้อมูลด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนการทำงานของ กสม. และข้อ ๘ (๔) กำหนดให้กลุ่มงานวิจัยสิทธิมนุษยชนมีหน้าที่และอำนาจ (ก) ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนาองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนกำหนดโจทย์การศึกษาริชัยเพื่อป้องกันหรือแก้ไข ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ กสม. รวมทั้งข้อเสนอแนะของ กสม. เพื่อ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (ข) จัดทำข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัยและแผนการศึกษาวิจัยประจำปี ของสำนักงาน กสม. (ค) ดำเนินการบริหารจัดการโครงการศึกษาวิจัยตามแผนการศึกษาวิจัยประจำปีให้มี ประสิทธิภาพ (ง) รวบรวม และประมวลข้อมูล เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปขับเคลื่อนทางวิชาการและสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนเสริมสร้างความ ตระหนัก และพัฒนาความเข้มแข็งด้านสิทธิมนุษยชน (จ) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือแก่ บุคคล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ในการศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน หาแหล่งเงินทุน และแหล่งศึกษาวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (ฉ) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษาวิจัยตามแผนงาน การศึกษาวิจัยประจำปีและแผนงานโครงการประจำปี พร้อมทั้งจัดทำรายงานการศึกษาริชัยและผลงานการ ศึกษาวิจัยประจำปีหรือตามที่ได้รับมอบหมาย (ช) ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ และสนับสนุนด้านการ ศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน และ (ข) ร่วมปฏิบัติงานหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษา และดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม ในประเด็นสิทธิมนุษยชนในการบริหารจัดการน้ำด้วยแนวทางสันติวิธี เพื่อลดความขัดแย้งของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่กรณีศึกษา

๒.๒ เพื่อค้นหา และวิเคราะห์ช่องว่างของการนำสิทธิชุมชนไปใช้ กับการเข้าถึงและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิทธิบริหารจัดการน้ำ ทั้งในเชิงนโยบาย และปฏิบัติการจริงในพื้นที่กรณีศึกษา

๒.๓ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเชิงประจักษ์ (evidence-based) ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับ ประยุกต์ใช้ และยกระดับสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทรัพยากรน้ำให้มีรูปธรรมที่ชัดเจนในพื้นที่ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่กรณีศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง โดยนำระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ (qualitative) และเชิงปริมาณ (quantitative) มาใช้ ครอบคลุม การดำเนินการต่าง ๆ อาทิ การทบทวนวรรณกรรม/การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จากเอกสาร/องค์ความรู้/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และจัดทำแผนผังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดทำแผนปฏิบัติการในพื้นที่กรณีศึกษา การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การประชุมกลุ่มย่อย (focus group discussion) และการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะแบบสอบถามต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๔. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

๔.๑ การดำเนินการศึกษาวิจัยแนวปฏิบัติที่ดี (good practice) พร้อมส่งเสริม และ/หรือเสริมสร้างระบบปฏิบัติการในพื้นที่กรณีศึกษา โดยนำแนวทางสิทธิมนุษยชนในทรัพยากรน้ำโดยใช้แนวทางสันติวิธีมาปรับใช้ ดำเนินการในพื้นที่กรณีศึกษาซึ่งเป็นต้นน้ำ อย่างน้อยใน ๒ กลุ่มน้ำ^๑ ดังนี้

แบ่ง ๔ กลุ่มน้ำตามตำแหน่งจุดไหลออกของลำน้ำ	แบ่ง ๙ กลุ่มกลุ่มน้ำ (ข้อเสนอของกรมชลประทาน)	แบ่งตาม ๒๕ กลุ่มน้ำ จากรายงานมาตรฐานกลุ่มน้ำและกลุ่มน้ำสาขา และโครงการพัฒนาระบบคลังข้อมูล ๒๕ กลุ่มน้ำ และแบบจำลองน้ำท่วม และน้ำแล้ง	
		รหัส	ชื่อกลุ่มน้ำ
ไหลลงแม่น้ำสาละวิน	กลุ่มกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำสาละวิน	๐๑	กลุ่มน้ำสาละวิน
ไหลลงแม่น้ำโขง	กลุ่มกลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำโขง	๐๒	กลุ่มน้ำโขง
		๐๓	กลุ่มน้ำกก
		๐๔	กลุ่มน้ำชี
		๐๕	กลุ่มน้ำมูล
		๑๗	กลุ่มน้ำโตนเลสาบ

^๑ ประมวลข้อมูลและรายละเอียดจาก คลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) <www.thaiwater.net> และกรมชลประทาน <www.rid.go.th>

ไหลลงทะเลฝั่ง อ่าวไทย	กลุ่มลุ่มน้ำ เจ้าพระยา-ท่าจีน	๐๖	ลุ่มน้ำปิง
		๐๗	ลุ่มน้ำวัง
		๐๘	ลุ่มน้ำยม
		๐๙	ลุ่มน้ำน่าน
		๑๐	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา
		๑๑	ลุ่มน้ำสะแกกรัง
		๑๒	ลุ่มน้ำป่าสัก
		๑๓	ลุ่มน้ำท่าจีน
	กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง	๑๔	ลุ่มน้ำแม่กลอง
	กลุ่มลุ่มน้ำบางปะ กง	๑๕	ลุ่มน้ำปราจีนบุรี
		๑๖	ลุ่มน้ำบางปะกง
	กลุ่มลุ่มน้ำชายฝั่ง ทะเลอ่าวไทย ตะวันออก	๑๘	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก
	กลุ่มลุ่มน้ำชายฝั่ง ทะเลอ่าวไทย ตะวันตก	๑๙	ลุ่มน้ำเพชรบุรี
		๒๐	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก (ประจวบคีรีขันธ์)
กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ ฝั่งตะวันออก (ฝั่ง อ่าวไทย)	๒๑	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก	
	๒๒	ลุ่มน้ำตาปี	
	๒๓	ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	
	๒๔	ลุ่มน้ำปัตตานี	
ไหลลงทะเลฝั่ง อันดามัน	กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ ฝั่งตะวันตก (ฝั่งอัน ดามัน)	๒๕	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

๔.๒ การพัฒนาและจัดทำเครื่องมือ และ/หรือชุดเครื่องมือเชิงระบบ เพื่อใช้ในการตรวจสอบ ติดตาม สนับสนุน และเสริมสร้างกระบวนการนำแนวทางสิทธิมนุษยชนในทรัพยากรน้ำมาใช้ในกระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะ (public deliberation) และการนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน (co-management) อย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และแนวทางการสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา

๔.๓ การนำหรือทดลองนำเครื่องมือ และ/หรือชุดเครื่องมือเชิงระบบที่พัฒนาและจัดทำขึ้น ไปปรับใช้ทำกระบวนการส่งเสริม และ/หรือเสริมสร้างระบบปฏิบัติการในพื้นที่กรณีศึกษา โดยหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องตามการกำหนดวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมกระบวนการ มีเป้าหมายเพื่อการคิดค้น และนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน (co-management) อย่างเป็นระบบ

๔.๔ การออกแบบเครื่องมือ/ชุดเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล (อาทิ แบบสอบถาม และอื่น ๆ) ในพื้นที่กรณีศึกษาตามที่กำหนดหรือออกแบบในรายงานการศึกษาวิจัย เพื่อค้นหาประเด็นสำคัญเพื่อส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่กรณีศึกษาที่เป็นจริง และนำเครื่องมือ/ชุดเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ทำกระบวนการจัดเก็บข้อมูลในจำนวนที่เป็นค่าอ้างอิงที่น่าเชื่อถือหรือเป็นตัวแทนของประชากรในพื้นที่อย่างแท้จริงตามหลักวิชาการทางสถิติในการวิจัย รวมถึงและการสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม (focus group) และการทำกระบวนการอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามระเบียบวิธีการวิจัยที่กำหนด

๔.๕ การจัดให้มีเวทีนำเสนอ รับฟังความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม อย่างน้อย ๑ ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า ๕๐ คน เพื่อนำเสนอข้อค้นพบ และรับฟังความคิดเห็นตลอดจนแสวงหาความเป็นไปได้ในการดำเนินการสร้างแนวทางในการบริหารจัดการน้ำ ร่วมกัน(co-management) อย่างเป็นระบบ รวมถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อ นโยบาย กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ

๔.๖ การจัดทำร่างรายงานผลการศึกษาวิจัย (draft final report) โดยแสดงการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการศึกษาที่ดำเนินการ และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๗ การจัดประชุม/สัมมนาเพื่อนำเสนอ และรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องต่อร่างรายงานผล การศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขรายงานการศึกษาวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ๑ ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วม การประชุมที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามที่กำหนด ไม่ต่ำกว่า ๓๐ คน

๔.๘ การจัดทำรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ (final report) ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตาม ความเห็นและข้อเสนอแนะ ในข้อ ๔.๗

๕. คุณสมบัติของผู้รับจ้างเป็นที่ปรึกษา

๕.๑ มีความสามารถตามกฎหมาย

๕.๒ ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

๕.๓ ไม่อยู่ระหว่างเลิกกิจการ

๕.๔ ไม่เป็นบุคคลซึ่งอยู่ระหว่างถูกระงับการยื่นข้อเสนอหรือทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐไว้ชั่วคราวตามที่ประกาศเผยแพร่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง

๕.๕ เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ประกอบวิชาชีพเป็นที่ปรึกษา และได้ขึ้นทะเบียนไว้กับ ศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษากระทรวงการคลัง

๕.๖ ไม่เป็นผู้ที่ถูกระบุชื่อไว้ในบัญชีรายชื่อผู้ทำงานของทางราชการ และได้แจ้งเวียนชื่อให้เป็นผู้ ทำงานของหน่วยงานของรัฐ

๕.๗ มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการนโยบายจัดซื้อจัดจ้างและการ บริหารพัสดุภาครัฐกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

๕.๘ เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ผู้มีอาชีพรับจ้างที่เสนอราคาดังกล่าว

๕.๙ ไม่เป็นผู้มีผลประโยชน์ร่วมกับที่ปรึกษารายอื่นที่เข้ายื่นข้อเสนอสำนักงาน กสม.

๕.๑๐ ไม่เป็นผู้รับเอกลิทธิหรือความคุ้มครองซึ่งอาจปฏิเสธไม่ยอมขึ้นศาลไทย

๕.๑๑ ไม่เป็นผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังกำหนด

๕.๑๒ ที่ปรึกษาที่ยื่นเสนอราคาในรูปแบบของ “กิจการร่วมค้า” ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสือเชิญชวน

๕.๑๓ ที่ ปรึกษาต้องลงทะเบียนในระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ของ กรมบัญชีกลาง

๕.๑๔ ที่ปรึกษาต้องประกอบด้วยนักวิชาการ และหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติดังนี้

๕.๑๖.๑ มีความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์การทำงานด้านที่ปรึกษาและหรือทำงานด้าน การศึกษาวิจัยให้กับหน่วยงานภาครัฐ

๕.๑๖.๒ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีความรู้และหรือประสบการณ์การทำงานที่ เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิมนุษยชน และ/หรือด้านสังคมศาสตร์ การพัฒนา และ/หรือด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

๖. ข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารที่เสนอ

๖.๑ ข้อเสนอด้านเทคนิคที่ครอบคลุมถึงเค้าโครงเนื้อหาที่จะจัดทำตามหัวข้อโครงการศึกษาวิจัย และแผนการดำเนินงานของโครงการที่ระบุระยะเวลาและรายละเอียดการปฏิบัติงาน ตลอดจนรายชื่อบุคคลที่ ได้รับมอบหมายให้เป็นคณะที่ปรึกษา พร้อมทั้งประวัติการศึกษา ประสบการณ์ และผลงานของคณะที่ปรึกษาที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยทางด้านสิทธิมนุษยชน และ/หรือด้านสังคมศาสตร์ การพัฒนา และ/หรือด้านการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖.๒ ข้อเสนอด้านราคา

๗. หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอ

การพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอโดยใช้เกณฑ์คุณภาพ และเกณฑ์ราคา

คณะกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาฯ ดำเนินการพิจารณาข้อเสนอของที่ปรึกษาฯ แบ่งเป็น ข้อเสนอด้านเทคนิค และข้อเสนอด้านราคา มีผลรวมให้ค่าน้ำหนักเท่ากับร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งที่ปรึกษาฯ จะต้องได้ คะแนนข้อเสนอด้านเทคนิค ข้อ ก. ๗.๑ - ก. ๗.๓ รวมกันแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕ ของคะแนนเต็มที่กำหนดสำหรับข้อเสนอด้านเทคนิคจึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การพิจารณาด้านเทคนิค และจะพิจารณาข้อเสนอ ด้านราคา ข้อ ข. ในลำดับถัดไป โดยมีรายละเอียดการกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ก. ข้อเสนอด้านเทคนิค (๗๐ คะแนน) แบ่งเป็น

๗.๑ ผลงานด้านประสบการณ์ของที่ปรึกษาฯ (๒๐ คะแนน)

๗.๒ เค้าโครงเนื้อหาที่จะจัดทำตามหัวข้อโครงการศึกษาวิจัยวิธีการบริหาร และวิธีการปฏิบัติ (๔๐ คะแนน)

๗.๓ จำนวนบุคลากรที่ร่วมงาน (๑๐ คะแนน)

ข. ข้อเสนอด้านราคา (๓๐ คะแนน)

๘. ลิขสิทธิ์

ให้ผลงานศึกษาวิจัยถือเป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงาน กสม. ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

๙. ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ ๓๖๕ วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา

๑๐. การส่งมอบงาน

ที่ปรึกษาฯ จะต้องส่งมอบงาน พร้อมนำเสนอรายละเอียดของผลงานแต่ละงวดต่อคณะกรรมการ ตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษาฯ ดังนี้

๑๐.๑ ผลงานงวดที่ ๑ ส่งมอบงานดังต่อไปนี้ จำนวน ๖ ชุด ภายใน ๓๐ วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ประกอบด้วย

(๑) รายงานการศึกษาวิจัยขั้นต้น (inception report) ประกอบด้วย กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย ระเบียบวิธีศึกษาวิจัย ขอบเขต ขั้นตอน และวิธีดำเนินการ และเค้าโครงเนื้อหาของรายงานการศึกษาวิจัยที่จัดทำ

(๒) แผนการดำเนินงานที่แสดงปฏิทินการทำงานและผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงานที่ชัดเจน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ

๑๐.๒ ผลงานงวดที่ ๒ ส่งมอบร่างรายงานการศึกษาวิจัยฉบับกลาง (interim report) จำนวน ๖ ชุด ภายใน ๒๐๐ วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ประกอบด้วย

(๑) เนื้อหาตามขอบเขตการศึกษาวิจัย ข้อ ๔.๑ ถึง ๔.๔

(๒) กรอบประเด็นที่ใช้ในการรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ตามขอบเขตการศึกษาวิจัยข้อ ๔.๕

(๓) ร่างข้อเสนอของรูปแบบและเนื้อหาสำคัญที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย

๑๐.๓ ผลงานงวดที่ ๓ ส่งมอบร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (draft final report) จำนวน ๖ ชุด ภายใน ๓๐๕ วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ประกอบด้วย

(๑) เนื้อหาตามขอบเขตงานศึกษาวิจัย ข้อ ๔.๑ ถึง ๔.๔

(๒) สรุปรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนร่วมได้เสียต่าง ๆ ตามขอบเขตการศึกษาวิจัยข้อ ๔.๕

(๓) ข้อเสนอรูปแบบและเนื้อหาสำคัญของการศึกษาวิจัย

(๔) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเชิงประจักษ์ (evidence-based) ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นำไปปรับประยุกต์ใช้ และยกระดับสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการทรัพยากรน้ำ ให้มีรูปธรรมชัดเจนในพื้นที่ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๑๐.๔ ผลงานงวดที่ ๔ ส่งมอบงานดังต่อไปนี้ ภายใน ๓๖๕ วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ประกอบด้วย

(๑) รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ (final report) โครงการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเชิงประจักษ์ (evidence-based) ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นำไปปรับ ประยุกต์ใช้ และยกระดับสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทรัพยากรน้ำให้มีรูปธรรมที่ชัดเจนในพื้นที่ และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตามข้อ ๔.๑ ถึง ๔.๗ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีความได้เสียต่าง ๆ ตามขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษาฯ ตามข้อ ๔.๘ และของคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษาฯ แล้ว จำนวน ๒๐ เล่ม

(๒) รายงานการศึกษาวิจัยฉบับย่อ เพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะในวงกว้าง จำนวน ๒๐ ชุด

(๓) บทสรุปผู้บริหารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน ๒๐ ชุด

(๔) USB Flash Drive ที่บันทึกเอกสารรายการตั้งแต่ (๑) ถึง (๓) พร้อมรูปและตารางในรูปแบบไฟล์ DOCX และ/หรือ EXCEL และ/หรือ Adobe InDesign และ/หรือ e-book และ/หรือ JPEG โดยต้องอยู่ในรูปแบบ Computer-readable format พร้อมไฟล์ PDF จำนวน ๒ ชุด

๑๑. เงื่อนไขการจ่ายเงิน

สำนักงาน กสม. จะดำเนินการเบิกจ่ายเงินโดยแบ่งออกเป็น ๔ งวด ดังนี้

งวดที่ ๑ เมื่อที่ปรึกษาฯ ส่งผลงานงวดที่ ๑ โดยคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษาฯ ได้รับผลงานและผ่านความเห็นชอบจากสำนักงาน กสม. แล้ว เป็นเงินร้อยละ ๒๐ ของเงินค่าจ้างทั้งหมด

งวดที่ ๒ เมื่อที่ปรึกษาฯ ส่งผลงานงวดที่ ๒ โดยคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษาฯ ได้รับผลงานและผ่านความเห็นชอบจากสำนักงาน กสม. แล้ว เป็นเงินร้อยละ ๓๐ ของเงินค่าจ้างทั้งหมด

งวดที่ ๓ เมื่อที่ปรึกษาฯ ส่งผลงานงวดที่ ๓ โดยคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษาฯ ได้รับผลงานและผ่านความเห็นชอบจากสำนักงาน กสม. แล้ว เป็นเงินร้อยละ ๓๐ ของเงินค่าจ้างทั้งหมด

งวดที่ ๔ เมื่อที่ปรึกษาฯ ส่งผลงานงวดที่ ๔ โดยคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษาฯ ได้รับผลงานและผ่านความเห็นชอบจากสำนักงาน กสม. แล้ว เป็นเงินร้อยละ ๒๐ ของเงินค่าจ้างทั้งหมด

(นายเอกชัย ปิ่นแก้ว)

นักวิชาการสิทธิมนุษยชน ชำนาญการ
กลุ่มงานวิจัยสิทธิมนุษยชน สำนักกิจการ กสม.
ผู้กำหนดขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษาฯ

(นายจรรยา แผนสมบูรณ์)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยสิทธิมนุษยชน
สำนักกิจการ กสม.

ผู้เสนอขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษาฯ

(นายพราหมณ์ นิยะบุตร)

ผู้อำนวยการสำนักกิจการ กสม.
ผู้เสนอขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษาฯ

(นายบุญแก้ว สมนึก)

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้อนุมัติขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษาฯ